

Talousvaliokunta HE 53 / 2020 vp

Ari Hyytinen,

Taloustieteen professori

Hanken ja Helsinki GSE

HANKEN

Tämä esitys

1. Korkokatto kysyntä ja tarjonta tarkastelun valossa
  - » Korkokaton markkinavaikutuksien arviointia
2. Lopuksi

Korkokatto kysyntä ja tarjonta tarkastelun valossa

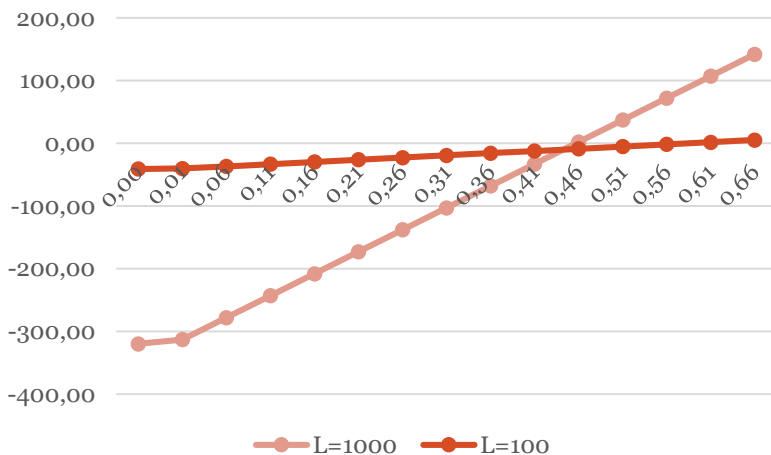
- » Mihin vakuudettomien kulutusluottojen kysyntä liittyy?
  - » Lyhytaikaiset kulutusluotot vastaavat kuluttajien tilapäisiin mutta aitoihin ja akuutteihin rahatarpeisiin.
    - » Yllättävät menot ja/tai tulojen odottamaton pudotus
    - » Ne siis osaltaan **auttavat kuluttajia tasoittamaan kulutustaan eri elämäntilanteissa.**
    - » [Lyhytaikaisten kuluttajaluottojen saatavuuden parantuminen voi siis *nostaa* kuluttajien hyvinvointia.]

- » *Toimijat:* Suomalaisilla markkinoilla kolmenlaisia toimijoita:
  - » Suomeen rekisteröidyt luottolaitokset, ulkomaiset toimijat (rajan yli lainaajat), ja kotimaiset pienlainayritykset: Eroa tuotteissa ja asiakaskunnissa (ml. riskipitoisuus)

- » *Luottotuotteet:* Markkinoilla on monenlaisia vakuudettomia luottotuotteita
  - » Ominaisuudet (laina-summa, lainan kesto, nimelliskorko, juoksevat palkkiot, jne) vaihtelevat + ensisijainen käyttötarkoitus vaihtelee (hyödykesidonnaiset luotot (osamaksuluotot) vs. luottokorttiluotot vs. rahaluotot)

- » ... kohdistuu erityisesti lainatuotteisiin, joissa aiemmin ollut “korkea vuosikorko”
  - » Lyhytkestoiset lainat ja/tai pienet lainasummat (vrt seuraavan sivun laskelma)
- » Miksi lainan pienet lainasummat (ja lyhyt kesto) tarkoittavat että vuosikorko **väistämättä** korkea?
  - » Luotonmyöntämiseen liittyy riski: Luotto hinnoitellaan odotettu takaisinmaksu huomioonottaen: **Niiden luottojen tuloilla, jotka maksetaan takaisin, pitää kattaa myös niiden luottojen kustannukset, joita ei makseta takaisin.**
  - » Luotonmyöntämiseen liittyy kiinteitä kustannuksia: Jos lyhyt laina, koron pitää olla korkea, jotta nämä kustannukset voi kattaa [vaikka luotot olisivat riskittömiä].

Esimerkkilaskelma

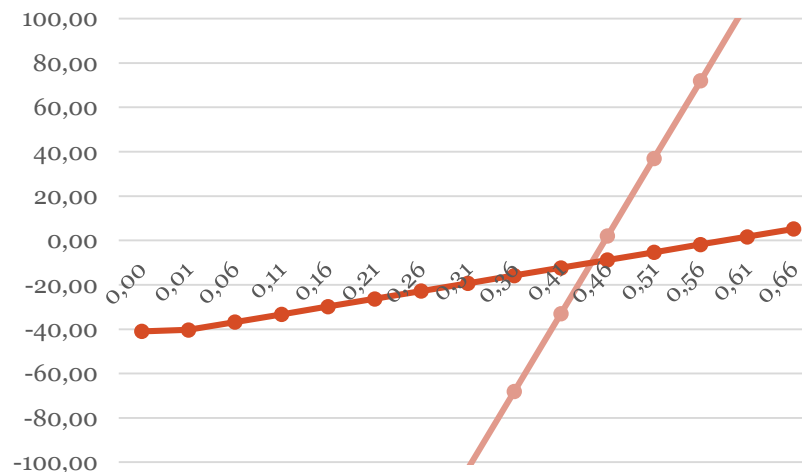
» Kuinka korkea koron olisi oltava, jotta luoton myöntäminen on kannattavaa? Pieni laina (100€) vs hieman isompi laina (1000€)

- Laina-aika: 1v.,
- Takaisinmaksutodennäköisyys: 0.7,
- Rahoituksen kustannus rahoittajalle: 1%,
- Luotonmyöntökustannus: 10€

Y-akseli: Luottosopimuksen kannattavuus

X-akseli: Korko

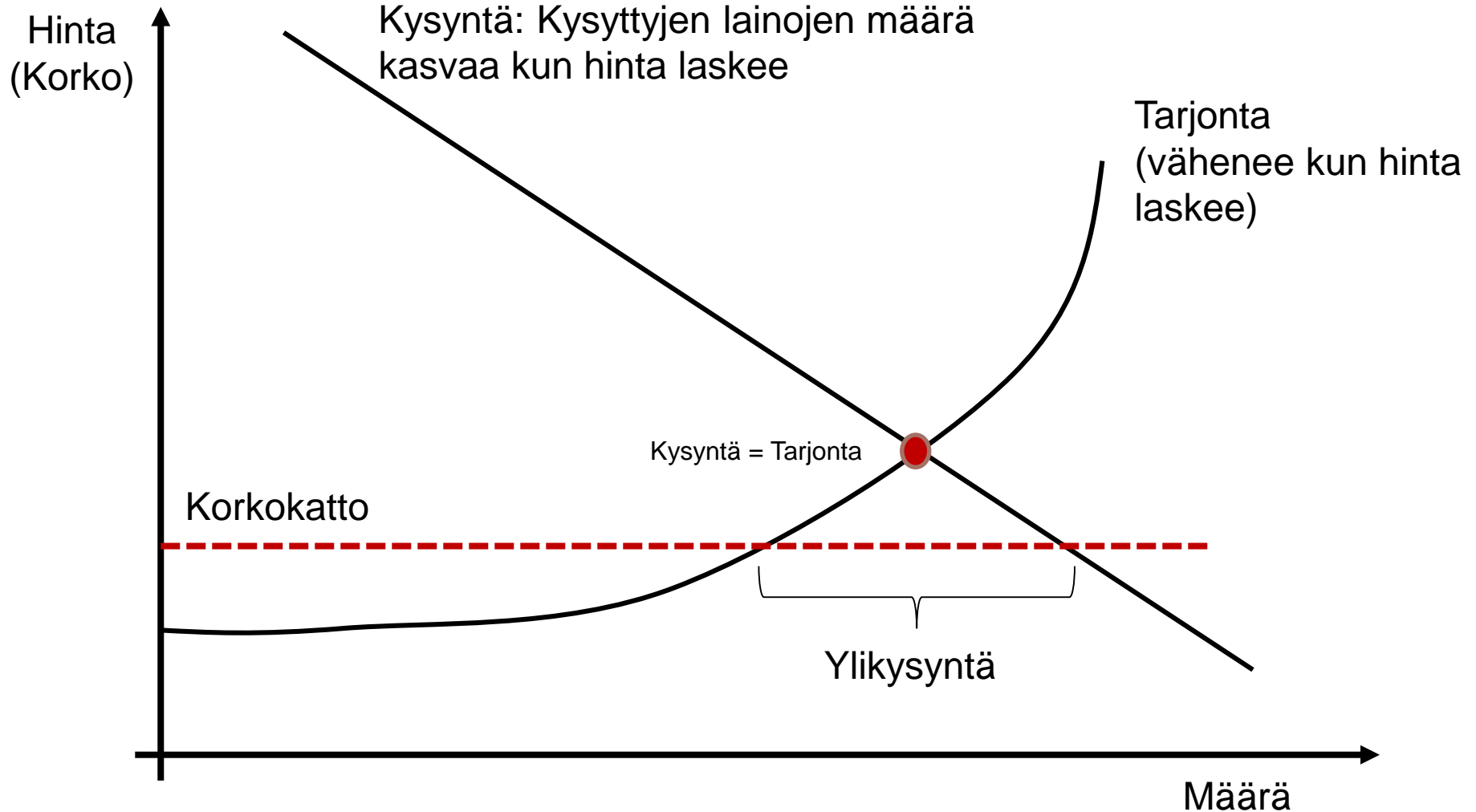
- » ... vähentää luottojen tarjontaa muutoinkin hankalassa asemassa oleville pienituloisille kuluttajille
  - » Eli mm. niille joilla pieniä lyhytkestoisia rahoitustarpeita ja joilla eri syistä vaikeuksia saada edullisempaa vakuudetonta luottoa
  - » Epävakaat työmahdollisuudet, terveyshuolet, ...
- » Tärkeä ero: Lainan korkokustannus %:ina vs. euromääräinen kustannus
  - » Erityisesti pienituloisille kuluttajille käytettävissä olevien eurojen määrä merkityksellistä [vrt ero: tarvitsee 150€, sille korko 20% => vuositasolla korkokustannus 30€ vs pakko ottaa 2000€ laina (jos pienempiä ei saatavilla), korko 10% => vuositasolla korkokustannus 200€.]

Korkokatto aiheuttaa lähtökohtaisesti ylikysyntätilanteen

HANKEN

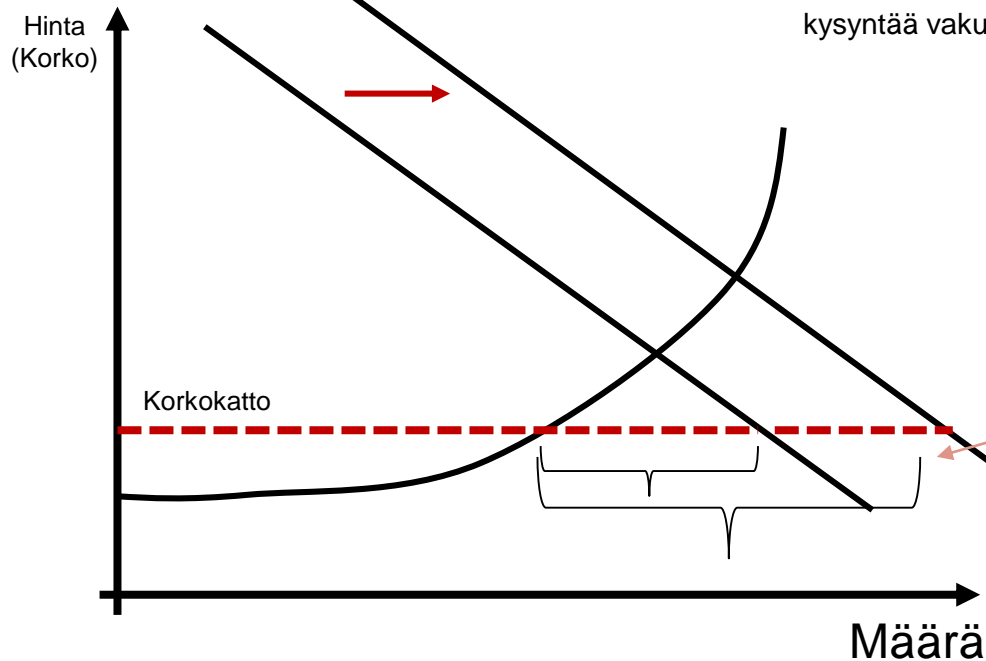
Ylikysyntä = rahoitusta tarjolla vähemmän kuin sille olisi kysyntää

Mitä ylikysyntä tarkoittaa

- » **Korkokatto ei poista kuluttajien tilapäisiä ja akuutteja rahoitustarpeita, joten mihin ylikysyntä siis kanavoituu?**
  - » Osa kuluttajista siirtyy käyttämään esim. itselleen liian suuria (ja ehkä liian pitkiä) lainoja (korko korkokattoa alhaisempi)
  - » ... tai päätyy käyttämään muita (kenties vielä kalliimpia) tapoja rahoittaa kulutusta / tarpeita (so. jätetään laskuja maksamatta, tilien ylitykset, panttilainaamolainat, jne) + kääntymään ei-muodolliseen lainanottoon eli sukulaisten / verkostojen apuun
- » Osa joutuu tinkimään kulutuksestaan (tilanteessa, jossa jo lähtökohtaisesti eletään niukasti?)

HE: ”Taloustilanteen yllättävän heikentymisen seurauksena on todennäköistä, että useat kuluttajat joutuvat enenevässä määrin turvautumaan luottorahoitukseen.”

Tämä tarkoittaa, että vakuudettomien luottojen kysyntä kasvaa – samalla korkotasolla markkinoilla enemmän kysyntää vakuudettomille luotoille.

Eli: Ylikysyntä tilanne pahenee koronakriisin aikana, vaikka pitäydyttäisiin nykyisessä korkokatossa

- » HE:ssä ehdotettu korkokaton alentaminen painaa vakuudettomien kulutusluottojen hintaa aikaisempaa alhaisemmaksi.
  - » Tämä on omiaan **lisäämään kysyntää ja vähentää tarjontaa.**
    - » ks graafi seuraavalla sivulla
    - » Se siis luo vielä enemmän ylikysyntää niillä vakuudettomien luottojen osamarkkinoilla, joihin se kohdistuu
  - » Korkokaton laskeminen ei vähennä millään tavoin niitä kuluttajien tilapäisiä ja akuutteja rahoitustarpeita, jotka koronakriisistä aiheutuvat.

...

HANKEN

Hinta
(Korko)

Kysyntä

Tarjonta

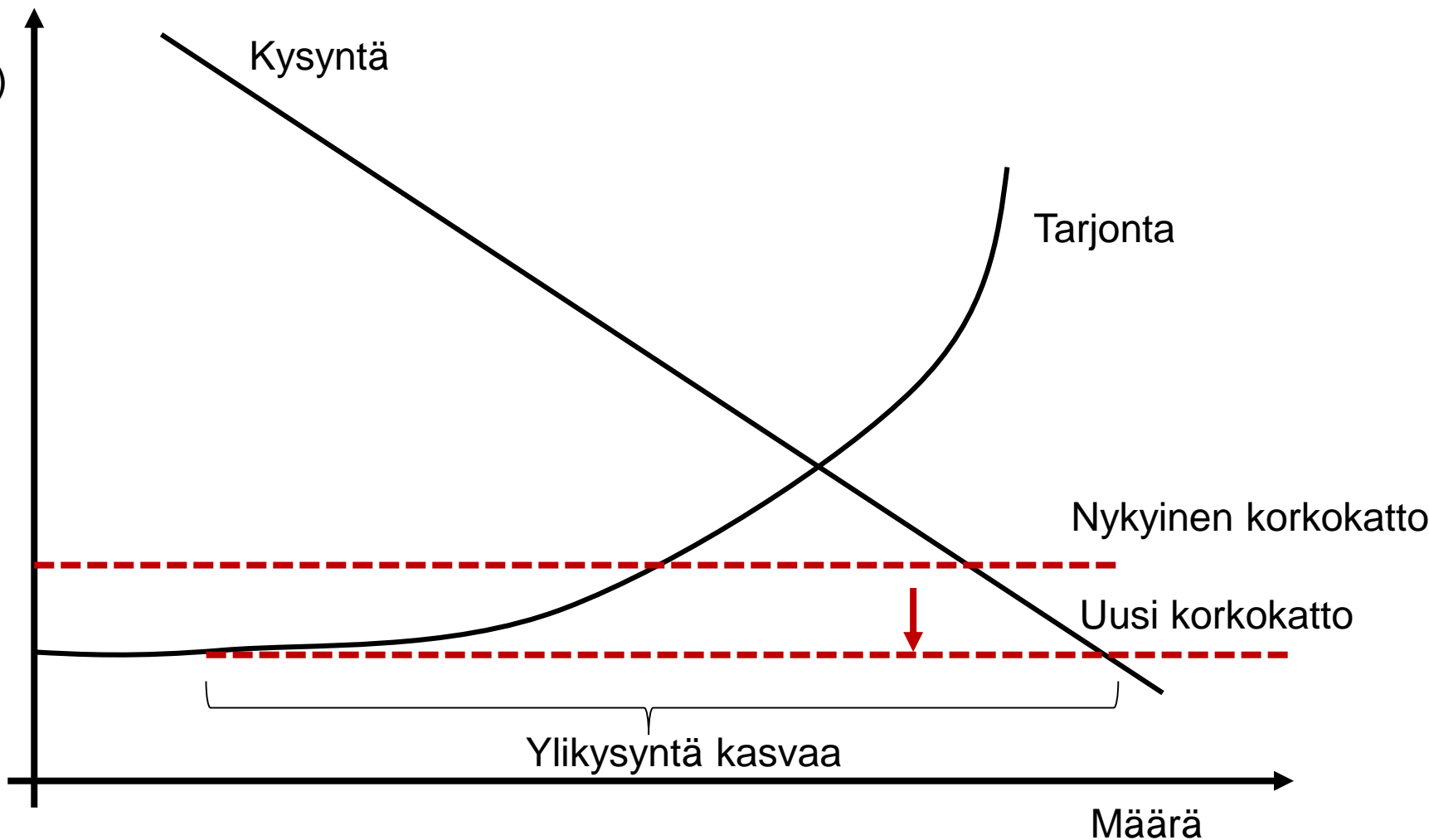
Nykyinen korkokatto

Uusi korkokatto

Ylikysyntä kasvaa

Määrä

Ylikysyntä = rahoitusta tarjolla vähemmän kuin sille olisi kysyntää

- » Korkokaton alentamisen mahdollisia tarjontavaikutuksia:
  - » Osa pienempiä ja lyhyempiä luottoja myöntävistä yrityksistä joutunee poistumaan markkinoilta
  - » Jäljelle jäävät
    - » pyrkivät siirtymään hyödykeluottojen suuntaan (?)
    - » kiristävät luotonantoaan erityisesti niin, että heikoimassa asemassa olevat (= korkeariskiset) asiakkaat eivät enää kategorisesti saa luottoa
- » Kilpailuasetelma epätasainen / vähenee

Lopuksi

Ongelmallinen ehdotus

- » Ehdotetulla lakimuunnoksella on epäilemättä hyvää tarkoittava lähtökohta.
  - » Ehdotus on kuitenkin monilta osin **hyvin ongelmallinen** ja **osin luultavasti toimii sille asetettuja tavoitteita vastaan**.
- » Ei ole lainkaan selvää, että korkokaton laskeminen
  - » vähentää kuluttajien velkaantumista (ei vähennä millään tavoin niitä kuluttajien tilapäisiä ja akuutteja rahoitustarpeita, jotka koronakriisistä aiheutuvat)
  - » aikaansaisi sen toivotun tuloksen, että luottoa olisi saatavissa maltillisella korolla (päinvastoin, luoton saatavuus tietyille asiakasryhmille vaarantuu kokonaan)

Huonon sääntelyn tunnusmerkit?

- » Kulutusluotojen sääntelyssä alkaa olla näkyvissä huonon sääntely tunnusmerkit?
  - » Sääntelyn taloudellisia vaikutuksia ei arvioida etukäteen huolellisesti
  - » Sääntelylle asetettuja tavoitteita ei saavuteta
  - » Sääntelyä tarvitsee päivittää ja paikata toistuvasti.
    - » Yksi huonon sääntelyn ominaisuus on se, että sitä pitää toistuvasti koettaa paikata uudella täydentävällä sääntelyllä.

Markkina ei toki ole ongelmaton

- » Hyvin toimivilla markkinoilla lähtökohtaisesti: On luotonantajien edun mukaista pyrkiä siihen, että luotonottaja pystyy maksamamaan lainansa takaisin.
  - » Tärkeä ero (ex ante vs ex post) : Mikä tahansa luotto voi aiheuttaa ottajalleen hankaluuksia jälkikäteen arvioiden (ex post). Hyvinkään laaditut suunnitelmat ja perustellut odotukset eivät aina toteudu, joten epämiellyttävien yllätyksien jälkeen luotto, joka etukäteen (ex ante) oli perusteltua ottaa, muuttuu ongelmalliseksi.
  - » Kuinka voitaisiin varmistaa, että näillä markkinoilla toimivat voivat erotella luottopäätöstä tehdessään ne, jotka ovat jo etukäteen arvioiden (ex ante) kenties liiaksi velkaantuneita / hyvin todennäköisesti maksuvaikeuksiin ajautuvia?
- » Muita mahdollisia keinoja: Käyttäytymistaloustieteen opit (taloudellinen lukutaito) + positiivinen luottorekisteri
  - » Tarkempi saalistavan luotonannon määrittely (ts. sellaisen luotonannon, jossa luotonmyöntäjä myöntää luoton, vaikka tietää, että sen saaja ei kykene sitä lopulta maksamaan takaisin) ja tällaisten liiketoimintamallien sääntely?

Kiitos!

ari.hyytinen@hanken.fi

HANKEN